

De significatione praepositionis *κατά* in compositis, quatenus ex Thucydidis historia cognosci possit.

Quum praeterito anno munus disputationis huic libello praemittendae mihi delatum esset, primo hac opportunitate usus sententiam meam de imperativo linguae latinae passivo explicare volui. Mox vero materiae inopia pressus hanc in extrema pagina breviter comprehendere et de vi praepositionis *κατά*, quae quid cum genetivo vel accusativo conjuncta significaret jam abhinc quattuor annos dissertatione inaugurali quaesiveram, in compositis disserere animo proposui.

Quamvis quid praepositiones in verbis compositis valeant scire magni, ut mihi quidem videtur, sit momenti et ad cogitationem scriptoris plane assequendam ejusque voluntatem accurate interpretandam et ad primam ipsius praepositionis significationem cognoscendam,¹⁾ hancque vocabulorum partem a multis scriptorum interpretibus saepe plane neglectam esse inter omnes constet, tamen, quotquot exstiterunt, qui grammaticae studio vires diligentiamque impenderunt, ita ut et multi totam grammaticae rationem complectentes libri conscripti sint et multi iique optimi de nonnullis ejus partibus libelli in lucem prodierint, nemo adhuc mihi innotuit, qui libro singulari significationem praepositionum in verbis compositis accuratius perquireret.²⁾ Quae quum ita sint non inutile fore putavi si praepositio-

1. cfr. Schwarz: de praepositionibus Graecis et Latinis dissert. inaug. Regimontii 1859, qui optime demonstrare studet „proficiscendum esse grammaticis ab usu praepositionum in compositis, tum demum transeundum iis esse ad illum usum quo casibus nominum proponantur, ad solam enim compositionem ab initio destinatas esse praepositiones illamque grammaticorum opinionem, qua praepositiones ab initio mera adverbia fuisse contendant, rejiciendam.“ In prima praepositionum significatione investiganda verba composita non negligenda jam duxit Hermannus in epist. ad Spitznerum (Opusc. V p. 35). Atque Schmidtus (de pr. Gr. p. 89) nonnullae, inquit, praepositiones propriam suam vim in compositione tantum retinuerunt.
2. Schwarz ibid. p. 18. „Difficillima fere omnium nobis res videbitur, de usu et significationibus praepositionum compositarum accurate et distincte exponere, nec adhuc hoc quisquam co-

num in compositione naturam et vim exacte indicarem meamque sententiam exemplis ex Thucydidis opere collectis confirmarem. —

Permultos exstare locos apud veteres scriptorum interpretes, scholiastas aliosque ejusdem generis homines dico, qui praepositiones in compositione supervacaneas esse doceant,³⁾ omnes scimus. Hos locos quum diligenter collegerint Fischer ad Velleri grammaticam, Winer in commentatione de verborum cum praepositionibus compositorum in novo testamento usu part. I, Kissner in programmate Lycae 1846 de pleonasmio praepositionum Graecarum p. 1 seqq. et 25 seqq. et de praeverbio *ἐπὶ* in compositis abundante ibd. 1854. non opus est hoc loco iterum afferre. Id tantum praeterire nolo, quod vel eo processerunt scholiastae, ut docerent *ἀντικῶς* praepositionem redundare in compositis, ut scholiasta ad Platonis Gorg. p. 489 d., cujus sententiam vel Heindorfius probat bene refutatus a Stallbaumio, qui ad hunc locum, quod per se intelligitur, docet, *προδιδάσκειν* significare „antea docere.“ Idem fecit scholiasta ad Arist. eqq. 37, qui ad verbum *παραιτησόμεθα* adnotavit: *περιττὴ ἢ παρὰ. ἔστι γὰρ ἀντισώμεθα, παρακαλέσωμεν. πλεονάζουσι γὰρ καὶ ἐλλείπουνσι ταῖς προθέσεσι Ἀντικοί.* Neque vero flocci habenda est, nisi omnem orationis succum et sanguinem amitti placuerit, sententia illa ab antiquis scriptorum interpretibus et Graecis et Latinis saepissime prolata, qua verbum cum praepositione compositum pro simplici positum esse docent. Quis enim credat tam fatuos fuisse scriptores ut scripserint quidquam quod nihil sit aut nullam praebet vel utilitatem vel venustatem? Attamen in nostram usque memoriam fabulas multas ea de re irrepsisse optime demonstraverunt controversiae illae, utrum praepositiones in novo testamento verbis notionem novam addant necne. Sane vix cre-

natus est. Prodierunt quidem nonnulli libri singulares de praepositionibus, sed quoscumque avidi vel nihil vel perpauca de significatione in compositis continent. cfr. praeter eos, quos in dissertatione mea de vi et usu praepositionis *κατά* p. 2 et 3 attuli, Gynther: de usu praepositionum apud Homerum. Epistola ad Frid. Augustum Wolfium. Halis Saxonum 1814 p. 30. Winnefeld: Die Griechischen Präpositionen Rastatt 1859 et 60. Fritsch: Vergleichende Bearbeitung der Griechischen und Lateinischen Partikeln II Theil. Die Präpositionen. Giessen 1858. Harrison: A treatise on the Greek prepositions and on the cases of nouns with which these are used. Philadelphia 1858.

3. Exstant vero etiam loci, ubi recte contrarium docetur, velut apud Eustathium ad Il. β 267. *γησὶ γοῶν σμῶδιξ ἐξυπνέστη, ἤγονν κάτωθεν εἰς εὐθὺν ὑψώθη. Ἀηλοὶ γάρ, φασίν, ἐνταῦθα ἢ μὲν ἐπὶ πρόθεσις τὸ κάτωθεν, ἢ δὲ ἐξ τὸ εἰς εὐθὺν ἢ δὲ ἀπὸ τὸ ὑψος ὡς καὶ ἐν τῷ ὑπεξαναδὸς καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις. Ἰσιέον γὰρ ὅτι οὐδαμοῦ στοιβήν προθέσεων μάτηρ οὐτω τίθησιν ὁ ποιητὴς ἀλλ' ἐκάστη τῶν συγκειμένων σημαίνει τι.* Idem imprimis docet scholiasta Sophoclis, cfr. ad. O. C. 668. Aj. 421. 1001. Antig. 100. 751. Philoct. 1238.
4. Nihil praepositionem in compositis valere praeterea contenderunt: Brunck ad Aristoph. nub. 987. Fischer ad Aristoph. Plut. 431. Zell ad Aristot. Ethic. Nic. p. 383. Ruperti ad Sil. Ital. II p. 180. Quod vero Thoms in commentatione de significatione praepositionum in verbis compositis linguae Latinae part. I progr. Greifswald. 1838 p. 2 philologorum fere principem Bentlejum hujus erroris accusat, fallitur. Etsi enim vir excellentissimus loco a Thoms allato Hor. Od. 3, 2, 14 persequi nihil aliud esse quam sequi dicit, tamen aperte indicare tantum vult persequi aequae minus ac simplex sequi Graeco verbo *κίχεν*, quod in

dibile est hominem ratione praeditum talia scribere potuisse, qualia tum Fischerus, scholae Thomanae, quae etiamnunc floret, rector in proluss. de vitiis lex. p. 121. „sciunt fere omnes unoque consensu fatentur, scriptores Graecos ad unum omnes, imprimisque Atticos (!) verbis e praepositionibus compositis ut *ἀνά, ἀπό, διά, ἐκ, κατά* plerumque ita esse usos, ut iis notionem et vim verborum simplicium subjecerint“ quem stupore superavit posteriore tempore Fritzsche, qui Steinbachii ad Bornam sacris procurandis profuit, in libro qui inscribitur „Recension von Fischers und Paulus Bemerkungen über das Bedeutungsvolle der griechischen Präpositionen in den damit zusammengesetzten Verbis“ qui non joci causa sed serio p. 28 hanc sententiam proposuit: „Es ist das Gewöhnliche, daß die Verba composita mit ihren Simplicibus gleichbedeutend sind. Der entgegengesetzte Fall, daß die Präposition die Bedeutung des Verbi compositi modificirt, ist seltener, folglich — Ausnahme!“

Breviter de his controversiis disputavit Thoms in libro quem in adnotatione quarta attuli. Plura dant Van der Leeuw (s. pr. G. v. Voorst) animadversionum de usu verborum cum praepositionibus compositorum in novo testamento, specimen primum 1818 et Winer in libro quem jam nominavi part. I et II.

Recentioribus vel temporibus opinionem illam vanam de pleonasmio praepositionum in compositione non evanuisse intelligit qui legerit Popponis verba in prolegomenis ad Thucydidem vol. I p. 203, Heynii et Forbigeri ad. Virg. Aen. 1,644, Kissneri in programme Lycae 1846 de pleonasmio praepositionum Graecarum, Hermannii ad Lucian. de conscr. hist. p. 321, Piersoni in dissertatione „über die Tmesis der Präposition vom Verbum bei Griechischen Dichtern insbesondere bei Dramatikern und Lyrikern“ Mus. Rhen. vol. XI. qui p. 93 praepositionibus „welche in ihrer Verbindung mit dem Verbum allmählich ihre besondere Bedeutung an dasselbe fast eingebüßt haben und deshalb auch, weil sie gleichsam nur ein stummes Präfix des Verbuns waren, von ihm getrennt werden konnten“ solum *κατά* exemplum adjunxit. Ea quidem hujus viri sententia, qua contendit, in nonnullis verbis quotidiano usu vim praepositionis debilitatam esse et hac de causa, si poeta eam premere vellet, tmesi usum esse, veritate nititur. Idem in illas dictiones cadit, in quibus, quod saepissime fit, ad verbum cum praepositione conjunctum casus cum eadem vel simili praepositione conjunctus additur cfr. Erfurdt ad Soph. Oed. T. 1235. Oed. C. 1269. Philoct. 1042. Sed jure suo G. Hermannus futile vocat ad. Soph. Oed. C. 674 commentum illud verbum compositum pro simplici positum esse. Neque enim aliter, inquit, compositis pro simplicibus uti licitum est, quam ubi significatu ita conveniunt, ut recte commutari possint. Bene praeterea de verbis compositis linguae Latinae disputat Hand in libro, qui inscribitur Lehrbuch des lateinischen Stils p. 164, cujus verba cum aequae ad linguam Graecam apta sint, apponere liceat: „Bei den Verbis compositis muß wohl erwogen werden, wie in ihnen die Präpositionen Nebenbegriffe enthalten, welche bald mehr, bald weniger als wesentliche hervortreten. Die deutsche Sprache besitzt nicht in Allem eine gleiche Bestimmtheit und muß Hülfsmittel wählen, daher werden auch Deutsche verleitet, Composita als gleichgeltend für Simplicia zu gebrauchen. Wohl kann der erforderliche Nebenbegriff aus dem Zusammenhang

Simonidis versu $\delta \delta' \alpha\tilde{\nu} \delta\acute{\alpha}\nu\alpha\tau\omicron\varsigma \acute{\epsilon}\chi\eta\tau\epsilon \kappa\alpha\iota \tau\omicron\nu \gamma\upsilon\gamma\omicron\mu\alpha\chi\omicron\nu$ est, respondere, Horatium igitur quum hunc versum verbum de verbo redderet consequi scripsisse, quod Graeco *κίχεν* respondeat.

zu ergänzen sein und daher ein Verbum simplex für ein compositum stehen, nicht aber der ausgesprochene Nebenbegriff ungültig werden. Doch liegt in mancher Composition eine so feine Ausbildung oder Wendung des Begriffs, daß sie leicht übersehen werden kann. Die spätere Latinität verkannte das und suchte in den compositis nur eine vermeintliche Eleganz ohne Beachtung der Bedeutung. Retinere steht nie für tenere, abnegare nicht für negare, efficere statt facere, elaborare statt laborare.⁵⁾

Sunt vero qui dicant non tam ad verba scriptorum⁶⁾ quam poetarum, qui metricis legibus coacti verbo composito pro simplici utantur, scholiastarum *παρέλκει, πλεονάζει, περισσεύει, περισσή ἐστὶ ἢ πρόθεσις* adscripta esse. At quis mihi persuadebit bonum poetam metri ac numerorum vinculis eo perduci posse, ut inani verborum strepitu aures obtundat et quidquam unquam scribat quod vanum sit? Num metri vinculis Aeschylus coactus est, ut scriberet Agam. 1518.

πρὸς ἡμῶν κάπτεσε, κάτθανε καὶ καταδάψομεν κ. τ. λ. ? Minime poetis majorem in quovis genere licentiam quam scriptoribus abjudico, nam poetis

Quilibet audendi semper fuit aequa potestas Hor. ad. Pis. 10.

vel Lessingii nostri verba: Wo ist der glückliche Versificateur (sic!), den nie das Silbenmaß, nie der Reim, hier etwas mehr oder weniger, dort etwas stärker oder schwächer, früher oder später sagen ließe, als er es, frei von diesem Zwange, würde gesagt haben? (Hamb. Dramat. I p. 36 Lachm.) falsa habeo, sed omnes illae licentiae alius generis sunt neque unquam poetae vana scribere permittunt. Permultis certe in compositis non facile pernoctetur, qua ratione verbi vis praepositione immutetur, quum ad id perspicendum saepissime animo quam maxime attento opus sit illudque significationum discrimen tam leve ac tenue sit, ut sentiri facilius quam explicari possit, nihilo tamen minus simplex et compositum nunquam idem significare censeo. Hoc etsi de una tantum praepositione nunc demonstrare in animo est, tamen non inutile erit, antea de omnium verborum compositorum origine et natura aliquid disputare. — Duabus ut mihi videtur de causis verba composita initio ficta sunt, quarum prior est necessitas. Quum enim homines alicujus actionis, locum imprimis vel tempus respicientes, varias species indicare vellent, verbo simplici, quod notionem generatim significabat, praepositionem, qua diversas rerum relationes designarent, addebant. cfr. *ἀναβαίνειν* et *καταβαίνειν*, *ἀναβλέπειν* et *καταβλέπειν*, *ἀναβάλλειν* et *καταβάλλειν*, *μεταγιγνώσκειν* et *προγιγνώσκειν*, *μετακλαίειν* et *προκλαίειν*. Talia verba vel vulgari hominum sermoni necessaria fuisse omnes concedent. Sed hac via et ratione tentata longius processerunt et notioni verbi praepositione addita notum aliquod insigne addentes studuerunt, ut illam notionem vel etiam novam ex simplici profectam clare ad oculos referrent. Simi-

5. Ruddimanus inst. II p. 37 affert duo exempla talis enallages, ad quae recte Stallbaumius adnotavit: „Quae illic disputat, nihil faciunt, ut demonstretur hic usus verborum compositorum; quae equidem pernego usquam pro simplicibus verbis usurpata esse, quamvis simplicia pro compositis poni facile concedam. Etenim facile animo intelliges, quae addi ratio sententiae postulet, licet non diserte verbis significata; expressa autem et verbis indicata pro non indicatis habere, id vero sine molestia fieri nullo modo potest.“

6. Ex his vero excipiunt Polybium et Plutarchum cfr. Tzschukke in commentat. log. rhetor. de ormo, C. I p. 276.

lem igitur in his compositis praepositio sensum habet atque epitheton quod vocant ornans, cujus notionem his verbis circumscribit Storch in programmate Ratiboriensi anni 1858 p. 6. Das Epitheton ornans ist eine Figur, welche der Darstellung dadurch Anschaulichkeit verleiht, daß sie an dem Begriffe eines Dinges ein bedeutungsvolles Merkmal hervorhebt, durch welches unsere Imagination den Impuls erhält, das Bild des Ganzen zu schaffen, mit einem Schlage, wie es vor der dichterischen Anschauung stand.⁷⁾ Ejusmodi verba sunt: ἀναβλύζειν pro βλύζειν, scaturientes enim aquae exsilire in altum solent, καταδουλοῦν pro δουλοῦν, ἐξαμαρτάνειν pro ἀμαρτάνειν, quasi imaginem deflectendi a scopo significans, ἀναιρέειν aufnähren i. e. nutriendo facere ut quis crescat, praesertim de catulis et infantibus cfr. Xen. mem. 4, 3, 10, ἀποκωλύειν pro κωλύειν, ἀναβραχεῖν (τὰ Ἰφροδρα Hom. Od. 21, 49), ἀποκεφαλίζειν et ἀποκαρτομεῖν decollare (Sueton Calig. 32) pro quo antiquiores dixerunt καρτομεῖν (cfr. Lobeck ad Phryn. p. 341), ἐξαναβρέειν Aesch. Eum. 912, καταπολεμεῖν bello devincere, ἀναβοᾶν, ἀνακρούζειν, ἀναστενάζειν, ex imo enim gutture vox repentina aut gemitus prorumpit, ἀναγελᾶν, ἀποκλείειν, ἀποσπένδειν, alia. Neque mirum est talibus verbis Graecorum lingua abundare, qua in gente imaginandi facultas magis viguerit quam in Latina et Germanica. Nostrates enim, qui ingenii acumine plus quam imaginandi vi valent, in significantis iis, quae necessaria videantur, plerumque constiterunt. In his verbis interpretandis praeterea animum ad id attendere debemus, quod semper ex ipso Graecorum ingenio vitaeque cultu, quae Graecis fuerit caussa, quaerimus, cur compositum aliquod verbum eligerent pro simplici vel alio composito. Cogitandi enim ratio non omnibus populis eadem est, sed Graeci sermonis natura saepe a nostri vel alius cujusdam longe recedit, veluti κατάγειν ναῶν Graeci vocant, quod nos dicimus Schiffe aufbringen (fahren). Illi igitur de navibus in portum, quum captae essent, deducendis cogitabant, nobis quae ratio subsit etsi ex Grimmii glossario, quod miror, perspicere non potui, rem ita cogitandum esse puto, ut jam de navi ex mari in litus subducta cogitetur.⁸⁾ Ad illud alterum verborum compositorum genus referenda sunt omnia verba, quorum notio a sensibus sevocata solaque mente percipienda est. His

7. cfr. Pfeffer: eine philologische Abhandlung. Progr. v. Danzig 1857 p. 2 „Poetae, quum fabulas enarrent aut animi affectus describant saepissime notionibus aut rerum aut hominum adjectiva apponere solent, quae ut carminis locos, ubi legantur, facilius intelligamus, omnino nihil asserunt, quum intellectu minime perturbato vel obscurato, eadem possint omitti. Indicant autem illa adjectiva plerumque qualitates rerum nativas et immutabiles atque perpetuas, quae ex immutabili naturae lege in sempiternum rebus innatae videntur, sive ex communi cogitandi ratione hominum unius tantum aetatis aut omnium temporum attribui solent neque artis solum locis vel temporibus in rebus nascuntur, ita ut legentibus nobis, quum vim imaginandi animo nostro innatam quam maxime lacessant atque commoveant, oblectationem illam citissimum praebeant, quam ex poetarum operibus praecipue quaerere solemus, sensus nostros et animum ab humanis et terrenis rebus detractos ad communem omnium rerum fontem caligine mirabili usque ad temporum fines obvolutum revocantem et reducentem. Hujus igitur generis adjectiva ornantia epitheta esse dico.“

8. „ἡ ἡμέρα διαλάμπει der Tag bricht an, bei den Griechen als Durchbruch des Lichtes bezeichnet.“ Sintenis ad. Plut. Cat. maj. 13. cfr. καταπατεῖν conculcare zertreten, καταγνῶναι zerbrechen.

igitur praepositione addita aliquid adjicitur, quod sensum quendam movet, veluti in verbo *καταισχύνειν* praepositio ad oculos ejus, cui pudor injicitur, in terram dejectos spectat. Ad idem compositorum genus illa verba pertinent, in quorum simplici jam ea notio inesse videtur, quae praepositione adjicitur, velut *ἀποκωλύειν*, *καθῆσθαι*, *καταθνήσκειν*, *κατακτείνειν*, eaque in quibus praepositio simplicis verbi notionem, ut grammatici dicunt, auget i. e. efficit, ut ad actionis significationem aliqua intentionis (*ἐπιτάσεως* Gell. n. a. 6, 7, 5) notio accedat, veluti in his: *κατελπίζειν* confidenter sperare, *καταβρέχειν* permadefacere, *καταλεγεῖν* graviter dolere, *κατακούειν* clare audire, *καταδαμάζειν* perdomare, *διαπυνθάνεσθαι* perquirere, *διακρατεῖν* pertinaciter tenere, *διασείειν* vehementer quassare,⁹⁾ *διολλύναι* funditus delere, *διὰμηνανασθαι* summo studio moliri, *ἀποθανυμάζειν* vehementer mirari, *ἀπομέμψεσθαι* acriter increpare, multa alia.¹⁰⁾ At haec verba Graecos ita finxisse, ut mentem a sensibus et cogitationem a consuetudine abducerent, pertinaciter nego.

Semper contra in his quoque ut in omnibus compositis primam praepositionis notionem i. e. localem vel temporalem, quae quamvis mutetur saepe et imminuatur, numquam tamen vim suam amittit vel quidquam continet, quod illi repugnet, cognosci posse contendo, illam vero interpretationem, etiamsi multis locis falsa nominari non possit, nullo tamen loco idoneam et accuratam nec nisi viam esse, qua magnam difficultatem facili negotio removeamus. — Sed haec hactenus.

Neque enim hujus loci est, omnem de verborum compositorum varietate disputationem comprehendere. Ad id tantum praeterea lectoris animum advertere volo, nec talibus locis qualis apud Demosthenem legitur 44,33 *ἀπεληλυθὸς εἰς τὸν πατρῶν οἶκον* similibusque quos collegerunt Jacob ad. Lucian. Toxar. p. 45 et Held ad Plut. Timol. p. 413¹¹⁾ neque iis, ubi ad verbum compositum adverbium additur, quod eandem ac praepositio illius verbi significationem habere videtur, ut *πάλιν ἀναλαμβάνειν* Thuc. 4,97 *πάλιν ἐπιναχωρεῖν*

9. „Si quid *διασείεται* concutitur i. e. totum quam amplum est percutitur, i. e. graviter vehementerque quassatur.“ Winer.

10. cfr. Hermannum ad Luciani de conscrib. hist. p. 96. „*πρόδηλος* significatu adaucto dictum est ut Hermot. 36. 59. 70. Alex. 20 etc. Simili modo *κατάδηλος* Plato Lys. p. 220 d. Alc. II 142 C. Apol. Soer. 23 d. Criton. 46 d. Xen. Mem. Soer. 1, 4, 14. Nam *κατά* quoque in compositis vim gerit augendi cfr. Abresch. ad Cattieri gaz. p. 87 et luculentum locum Aristot. de anim. II 10, 8 *τὸ μήτε κατάξηραν οὐσαν τὴν γλώσσαν αἰσθάνεσθαι μήτε λίαν ὑγρὰν.*“ cfr. Harrison p. 309. qui hujus generis composita cum *κατά* haec affert: *καταθέλειν*, *κατακαίειν*, *κατάλιθος*, *κατανίφειν*, *καταξάινειν*, *καταλειροῦν*, *καταπρίειν*, *κατέδειν*, *καταβρέχειν*, *καταγνύναι*, *κατανέμειν*, *καταλείπειν*. This signification of *κατά*, inquit, is no more than an intensive use of the idea of down, just as we use „out“, multiplying its force by repeating it, out and out; or, again, as we employ the same particle in the derivative form utterly. Similiter in compositis Latinis praepositio de notionem verbi intendit, cujus usus, quem jam Gellius noct. Att. 7, 16 indicat, exempla, quae apud Horatium inveniuntur, collegit Dillenburgerus ad Horatii carm. II 1, 35. Cfr. praeterea Ruhnken ad Terent. Eun. II 3, 39 et ad Heaut. VI 1, 79 Bremi ad Cornel. Nep. Milit. 2, 2. Bach ad Ovid. Met. 11, 331. Kritz ad Sall. Catil. 25, 3 Grysar Theorie des lateinischen Stils p. 423, alios.

11. cfr. etiam Sturz lex. Xen. I p. 324.

Thuc. 1, 63 προπέμπειν πρότερον Thuc. 1, 29 προδραμῶν ἔμπροσθεν Xen. Cyr. II, 2, 7. VII 1, 36. Κοινῇ συμβουλευέσθαι Xen. Cyr. V 3, 22. ἐκ τῆς ταυτῆς ἐκφέρειν ἔξω Her. III 16, 1 προίεναι εἰς τὸ πρόσθεν Xen. an. II 1, 2¹²⁾ umquam demonstrari posse simplex et compositum idem significare. Nam exemplis prioris generis brachylogiae, quam vocant, ratio subest¹³⁾ in altero pleonasmus, qui omnibus linguis idem est, (retro recedere wieder zurückkommen) apparet. Neque vero omnia exempla, quae illuc referri solent, mero pleonasmō interpretari licet, sed saepe simili ratione ac nostrum wieder zurückkehren. Nam verbo zurückkehren de loco cogitamus, unde quis abiit quoque revertitur, vocabulo wieder significamus, eum jam antea nobiscum fuisse, hoc igitur ad tempus, illud ad locum referendum est. — At ne longior sit praefatio ad ipsa verba, quae cum praepositione κατὰ composita apud Thucydidem inveniuntur, transeo.

Καθαίρειν proprie significat desumere herabnehmen, cuius usus exempla apud Homerum exstant veluti II. 24, 268 καὶ δ' ἀπὸ πασσαλόφρι ζυγὸν ἤρεον maxime vero hoc composito utuntur scriptores, si violenter hoc fit, ut nostro herabreißen respondeat. Hujus significationis exempla etiam apud Thucydidem inveniuntur ut II 14, 1 τῶν οἰκιῶν καθαίροντες τὴν ξύλωσιν deripientes ligna; II 75, 3 πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαίροντες; IV 90, 2 λίθους ἐκ τῶν οἰκοπέδων καθαίροντες. Saepius vero non locus, unde motus incipit, sed ubi desistit praepositione κατὰ significatur, tum vertendum est wiederreißen, ut in sollemni dictione καθαίρειν τὸ τεῖχος I 56, 1. 57, 4. 101, 2. 117, 3. III 3, 3. 50, 1. V 33, 2. VIII 16, 3. 92, 9 et 10. τὸ τεῖχος VIII 93, 1. τὴν ὑποτείχιον VI 100, 3. Similiter etiam de urbibus dicitur, quarum moenia et domus hostes demoliantur καθαίρειν τὴν πόλιν I 58, 2. III 68, 2. VI 15, 2 vel nomen ipsum ponitur καθαίρειν τὴν Αἴκην IV 116, 2. τὸ Πάνακτον V 39, 2. 40, 1 et 2. 42, 2. Praeterea huc pertinet I 90, 3 φειδομένους μήτε ἰδίων μήτε δημοσίου οἰκοδομήματος — ἀλλὰ καθαίροντες πάντα. Eadem significatio huic verbo inest, si de hominibus aut de imperio dicitur vertique solet unterdrücken, überwältigen, stürzen, quum haec quoque notio sine dubio ad oculos referenda est facileque referri potest. De hominibus haec exempla apud Thucydidem inveniuntur I 16, 2 Κῶρος καὶ ἡ Περσικὴ βασιλεία Κροῖσον καθελοῦσα, quocum loco bene comparari possunt quae V 103, 1 leguntur ἐλπίς τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους ἀντὶ, καὶν βλάβῃ, οὐ καθεῖλεν, quod scholiasta interpretatur οὐ κατέλυσε παντελῶς. — I 77, 4 ὑμεῖς γὰρ εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε III 43, 6 et IV 85, 1 Ἀθηναίους καθαίρησθε VI 83, 2 τὸν βάρβαρον καθελόντες; VIII 2, 3. καθελόντες ἐκείνους (sc. τοὺς Σικελούς). — Restat denique una locutio, quae sexies in duobus, quae se excipiunt, ejusdem libri capitibus legitur I 139, 2 (bis) et 4. 140, 4 et 5 (bis) καθαίρειν τὸ ψήφισμα περὶ Μεγαρέων decretum de Megarensibus rescindere. Etiam hanc formulam ad sensus referri posse praeter locutionem στήλας καθαίρειν,¹⁴⁾ de qua cfr. Krueger ad Arrian. anab.

12. cfr. Jacob quaestt. Lucian. I p. 9 seqq. Grosse ad Cebes cap. 19. Forbiger ad Virg. Georg. 1, 200., praeterea: retro reprimere Virg. Aen. II 378. saepe solere Virg. Aen. II 456 ubi cfr. Forbiger., subjecta Tempe despicit Ovid. Met. VII 222.

13. cfr. Herrmann ad Lucian. de conser. hist. p. 177.

14. Droysen in historia Alexandri Magni p. 149 perperam locum Arriani II, 14 καθελεῖν τὰς πρὸς Ἀλέξανδρον στήλας γενομένης στήλας ita interpretatus est: „Die Vernichtung der dem Macedonischen Könige errichteten Bildsäulen“.

II 1, 4 verba Plutarchi docent, quae de eadem re, ac Thucydides sunt, in vita Periclis cap. 30 init. λέγονσι πρεσβείας Ἀθήραζε περί τούτων ἐκ Λακεδαιμόνος ἀριγμένης, καὶ τοῦ Περικλέους νόμον τινὰ προβαλομένον, κωλύοντα καθελεῖν τὸ πινάκιον, ἐν ᾧ τὸ ψήφισμα γεγραμμένον ἐτόγγαυεν κ. τ. λ. Hoc loco apte praeterea tractanda sunt vocabula ἐπικαθαίρω, ξυγκαθαίρω, καθαίρεσις, καθαιρέτης, καθαιρετέος.

Ἐπικαθαίρειν, quod verbum novissimi editores lexicī a Passovio conditi omiserunt, semel apud Thucydidem invenitur VIII 20, 2 ἐπικαθελὼν τὸ ἐν τῇ Τέφῃ τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη κ. τ. λ. Quid significet in hoc bicomposito ἐπί indicavit scholiasta verbis ἐκ δευτέρου interpretatus, quod probat Kruegerus, ad VIII, 16, 3 lectores delegans, ubi murum a peditatu dejectum esse scriptor narraverat. Neque vero haec interpretatio mihi placet, quum quid ἐπί sit Thucydides ipse indicasse videatur verbis quae sequuntur εἴ τι ὑπελείφθη, qua de causa ἐπικαθαίρειν interpretor δαζυ ζεῖν sc. ad id quod jam dirutum erat i. e. vollendῶ ζεῖν.

Ξυγκαθαίρειν sexies apud Thucydidem legitur semperque posterior pars, καθαίρειν dico, significationem suam servat, praepositio σύν vero simul vertenda est. Sic dicitur I 90, 2 ξυγκαθαίρειν τοὺς περιβόλους, VIII 16, 3 τὸ τεῖχος, I 132, 3 τὸν βάρβαρον, VIII 46, 2 τοὺς κραιοῖνας, VI 6, 3 τὴν δύναμιν.

Eodem modo ac καθαίρειν manifestum est interpretanda esse vocabula καθαίρεσις quod bis invenitur V 42, 2 et 3 ἡ καθαίρεσις τοῦ Πανάκιου, — καθαιρετέος quod totidem legitur I 118, 3 καθαιρετέα ἢ ἰσχυς ἐδόκει εἶναι et I 121, 3 ὁ ἐκεῖνοι ἐπιστήμη προὔχουσι καθαιρετέον ἡμῖν ἐστὶ μελέτη, — καθαιρέτης rarum substantivum, quo semel Thucydides usus est IV 83, 3 καθαιρέτης τῶν πολεμίων.

Καταβαίνειν Hujus compositi simplex semel tantum apud Thucydidem legitur V 70; ipsum semper significat ex superiore loco ad inferiorem descendere, ut ex verbis quae apponam clare apparebit I 93, 5 et VI 30, 2 καταβάντες ἐς αὐτὸν (sc. τὸν Πειραιᾶ), II 20, 1 et V 58, 3. ἐς τὸ πεδίον, III 23, 3 ἀπὸ τῶν πύργων, VI 101, 1 ἐς τὸν λιμένα, VI 101, 2 ἐς τὸ ὄμαλόν, item 7, 44, 8. — VII 78, 3 ἐς χωρίον ἄπεδον, III 106, 2 λαβόμενοι τοῦ Θανάμου ὄρους κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργεῖαν, IV 25, 6 ὑπὲρ τῶν ἄκρων κατέβαινον ἐπὶ τοὺς Μεσσηρίους, IV 44, 1 ἐπεχώρησαν πρὸς τὴν λόφον καὶ οὐκέτι κατέβαινον. Eandem significationem facile cognoscet, qui ad situm locorum accurate respexerit his locis V 58, 4 τὴν ἐπὶ Νεμέας ὁδὸν καταβαίνειν, I 105, 3 τὰ ἄκρα τῆς Τερανίας κατέλαβον καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν, II 98, 3 ἐκ τῆς Ροδόπης, καταβάντες, III 95, 1 ἔχων τὸν Παρνασσόν, ἕως καταβαίη ἐς Φωκίας, IV 15, 1 καταβάντες ἐς τὸ στρατιόπεδον (ἐκ Σπάρτης ἐς Πύλον) V 8, 1 Βρασίδας καταβάς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ Κερδύλλου ἐξέρχεται ἐς τὴν Ἀμφίπολιν, V 58, 3. κατέβη ἐς τὸ Ἀργεῖον πεδίον, VIII 71, 2 κατέβη πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων VIII 45, 5 ἦν δὲ ποτε τροφή καταβῆ παρὰ βασιλέως. Non temere supra dixi accurate ad situm locorum respiciendum esse, verba enim ascendendi et descendendi Graeci ita utebantur, ut locorum situm naturamque ante oculos sibi proponentes omne fere iter vel ascensum vel descensum vocarent, quod fere omnes gentes faciunt, quae aut in montanis aut ad mare vergentibus regionibus habitant, quum diligentiores sint in distinguendo supero et infero, quae notiones quasi cum iis natae sunt, contra qui per campos colunt, quid sit proficiscentem descendere in aliquam regionem vix assequuntur. — Praeter extremum locum quem attuli, ubi subjectum quod vocant τροφή est, semper de hominibus qui aliquo descendunt Thucydides hoc verbo usus est. — Duobus denique locis de peste dicitur II 48, 1 ἤρξατο ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου καὶ

Ἀντικαθεζέσθαι bis inveni apud Thucydidem, utroquo loco de hostibus dictum, qui contra hostes considunt vel castra castris conferunt. I 30, 4 *ἐπέπλεον οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θένος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἶκον ἑκάτεροι* et IV 124, 2 *ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀρριβαίον καὶ εὐρόντες ἀντιστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Ἀνγκησιὰς ἀντικαθεζόντο καὶ αὐτοί.* Idem significat *ἀντικαθεῖσθαι* quod semel tantum exstat V 6, 3. *Βρασιδάς πυνθανόμενος ταῦτα ἀντεκάθητο καὶ αὐτὸς ἐπὶ Κερδυλίῳ,* ubi καὶ αὐτὸς ad considendi tantum notionem, ad *καθεῖσθαι* non ad *ἀντικαθεῖσθαι* referendum est „et ipse Brasidas sedem cepit, ut Cleon, nempe ad Cerdylum“ (Bauer.) —

Ἐγκαθεζέσθαι duobus locis reperitur et nostro *Posto* *fassen*, *sich an einem Orte festsetzen*, respondet. III 1, 1 *Πελοποννήσιοι ἐστιάτευσαν ἐς τὴν Ἀτικὴν καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῆον τὴν γῆν.* Eadem fere verba leguntur IV 2, 1.

Ἐπικαθεῖσθαι semel legitur VII 27, 3 *πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκόλνον τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων (τῶν πολεμίων) — μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάβιοντο,* ubi fere idem significat quod praecedens verbum, ita tamen differt, ut non tam de tota terra, de urbibus vicisque cogitandum sit, quam de agris, qui quominus colerentur hostes impediverunt.

Παρακαθεῖσθαι VI 13, 1 invenitur, ubi *παρά* primam suam significationem tenet, *καθεῖσθαι* vero ut V 58, 1 de hominibus in concione sedentibus dictum est.

Προκαθεῖσθαι, quod VIII 76, 4 legitur, de militibus dictum est, qui aliquo loco considunt, *πρό* vero idem valet quod in *προβάλλεσθαι*, *προέχειν*, *προμάχεσθαι*, ubi, quamquam localis significatio facile cognoscitur, tamen maxime praesidium indicatur.

Προσκαθεῖσθαι et *προσκαθεῖσθαι*, quorum illud I 11, 3; 26, 3; 61, 2; 126, 4; 134, 2; V 61, 3; hoc IV 130, 2; VI 89 extr. VII 47 extr.; 48, 2; 48, 6; 49, 2; VIII 11, 2 legitur, semper idem valent ac Latinum obsidere.

Ξυγκαθεῖσθαι, quod bis apud Thucydidem legitur V 55, 1 *περὶ εἰρήνης ξυγκαθεῖσθαι* et VIII 92, 6 *ἐν τῷ βουλευτηρίῳ*, utroque loco significat considerare sc. ad consilium. Latinum quoque verbum non raro hanc significationem habere notum est.

Nullo composito verbi *καθίξεν* Thucydidem usus est, nam *ἐπικαθίσαντο* quod IV 130, 5 legebatur, novissimi editores in *ἐπικαθέσαντο* mutaverunt. His verbis sedendi optime addi potest verbum *καθιδρύνειν* quod IV 46, 1 legitur *ἐστιάτευσαν ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει καθιδρύνενοις*, quod interpretes, ad III 85, 2 respicientes, recte vertunt *die sich auf dem Berge festgesetzt hatten.* Haec praepositionis *κατά* significatio, quae etiam in verbis *καθιστάναί*, *καταπηγνύναι*, *καθεξέσθαι* aliis apparet, facile ex prima notione deduci posse, quum verbum *καθιστάναί* tractabo, ostendam.

Καθέλκειν semper apud Thucydidem cum vocabulo *τὰς ναῦς* vel *τὸ ναυικόν* conjunctum est et significat naves deducere vom Stapel lassen, ubi vis praepositionis *κατά* clare apparet.¹⁷⁾ Loci quibus invenitur hi sunt: II 93, 2 et 3 *καθέλκυσαντες ἐκ Νισαίας τοῦ νεωρίον τεσσαράκοντα ναῦς.* II 94, 2 *οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν Πειραιᾶ ναῦς καθέλκον.* II 94, 3 *αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου καθέλκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβον.* VI 34, 4 *καθέλκυσαντες*

17. Eandem significationem apud Herodotum habet *κατασπᾶν*. I 164, 2. VII 193. — Male Heynius ad Virg. Aen. I 552 subducere classem interpretatur *καθέλκειν*, *κατάγειν*; subducere enim est *ἀνέλκειν*, deducere *καθέλκειν*.

ἄπαν τὸ ὑπάρχον ναυτικόν. VI 50, 3 δέκα τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῖσαι τε καὶ κατασκέψασθαι εἰ τι ναυτικόν ἐστὶ καθελκυσμένον. VIII 94, 3 οἱ μὲν ἐς τὰς παρούσας ναῦς ἐσέβαιον, οἱ δὲ ἄλλας καθεῖλκον.

Καθίκειν devenire proprie de iis dicitur, qui in certamen descendunt. Apud Thucydidem vero, qui quater hoc verbo utitur, significat ἵσθ' ἐστρέφειν, sed semper a superiore regione usque ad mare, ut exempla ostendunt. II 27, 2 γῆ ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα, item II 97, 1; — II 99, 3 στενὴ καθήκουσα ἄνωθεν μέχρι θαλάσσης, III 96, 2 οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες sc. οἱ ἔσχατοι Ὀρειῶν i. e. terra eorum. Καθεῖναι demittere, ut IV 48, 2 οἰστοὺς ἐς τὰς σφαγὰς sagittas in jugula, II 91, 3 τὰς κόπας remos in aquam, IV 100, 2 ἀκρογύσιον σιδηροῦν ἐς τὸν λέβητα νεῶν καθεῖτο. Tum de muris dicitur, non significans, ut interpretari solent, muros erigere, sed potius ἱσιάζεσθαι, demittere, quo verbo eadem de re Virgilius usus est Aen. 3, 535 „gemine demittunt brachia muro Turriti scopuli“. Ita bis Thucydides dixit V 52, 2 τεῖχη καθεῖναι ἐς θάλασσαν et IV 103, 4 οὐ καθεῖτο τεῖχη. Similiter verba Platonis interpretanda sunt, quae in Critia 118 A. leguntur ὄρεσι πρὸς τὴν θάλατταν καθεμμένοις i. e. montes qui in mare procurrentes sensim decrescunt. Praeterea semel hoc verbum exstat apud Thucydidem VI 16, 2 ἄρματα ἐπιὰ καθήκα in certamen demisi. Quum enim stadium aliquanto humiliter esset vicina regione, ut iis qui spectarent ex sedibus editis meliorem prospectum praeberet, Graecis composita cum praepositione κατὰ ad significationem eundi in certamen usitata erant.¹⁸⁾ Ceterum miror dictionem καθεῖναι τὰ δόρατα, fere nostrae das Bajonett fällen respondentem, apud Thucydidem non inveniri.

Καθορᾶν proprie significat ex altiore loco in inferiorem despiceret ut apud Homerum Il. XI 337 μάχην εἰάννσσε Κρονίων ἐξ Ἴδης καθορῶν, vel desuper aliquid aspiceret ut apud Euripidem in Bacchis 1073

ὄρθῃ δ' ἐς ὄρθον αἰθέρ' ἑστηρίζετο, (sc. ἡ ἐλάτη)

ἔχουσα νότοις δεσπότην ἐρήμιμον. (Πενθέα)

ὄρθῃ δὲ μᾶλλον ἢ κατεῖδε Μαινάδας.

et apud Xenophontem Cyr. III 2, 10 ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον καθορῶν τῶν Χαλδῶν τὰς οἰκήσεις. Eadem vis praepositionis κατὰ etiam apud Thucydidem cognosci potest. Ex duodecim enim locis, quibus apud hunc scriptorem invenitur, octo sunt, quibus de navigantibus dicitur; ei autem, qui in alto mari est proculque naves conspicit, hae quasi ex inferiore loco appropinquare videntur. Octo illi loci hi sunt: I 48, 1 ἅμα ἐφ' πλείοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας: ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους ἀντιπαρετάσσοντο. I 50, 5. οἱ Κορίνθιοι πρὶν μὲν ἐκρούοντο κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλεούσας. VIII 19, 1 ἐπλεσαν ἐς Αἰὸς ἱερὸν καὶ καθορῶσιν ἑκατάδεκα ναῦς. VIII 102, 2 τὰς ναῦς ἅμα τῇ ἐφ' καυδόντες τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιούμενοι κ. τ. λ. VIII 107, 1 καυδόντες τὰς ναῦς ὀρμούσας ἐπέπλεσαν. VIII 60, 3 γενόμενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς ναῦς. II 83, 3 ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαρπλέοντας τε εἴρων αὐτοὺς παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαιᾶς πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπ' Ἀκαρνανίας κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους προσπλέοντας κ. τ. λ. Recte priore hujus postremi exempli loco Thucydides simplex scripsit, Corinthii

18. cfr. καταβαίνειν in certamen descendere Thuc. VI 16, 1 Xen. an. IV 8, 27. Isocr. ep. IV 11. Soph. Trach. 504.

enim prope terram erant neque Athenienses longe ab iis distabant, posteriore vero loco apte compositum posuit, quum jam in Acarnaniam navibus transveherentur hostesque ex alto contra se navigantes conspicerent. — Ex reliquis locis primum eum proferam, ubi itidem in eodem enuntiato *δορῶν* et *καθορῶν* legitur III 23, 4 *οἱ μὲν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκοίου ἐσιώτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου — αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἤσσαν διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο.* Optime de Plataeensibus scriptor dixit *καθεωρῶντο*, nam ipsi in margine fossae steterunt, hostes vero ex muris et munitionibus in eos invaserunt. — Ex hac significatione non difficilis fuit transitus ad aliam, quae nostro *überblicken*, *übersehen* respondet¹⁹); is enim, qui ex altiore loco aliquid (ex. gr. exercitum) conspicit, melius id oculis perlustrare potest, quam qui in planitie est. Haec significatio, non ita rara apud scriptores Atticos, ter apud Thucydidem apparet III 20, 3. *ἑαδίως καθορωμένον ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους.* III 112, 3. *τοὺς Μεσσηρίους πρότιος ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε καὶ παραγορεύειν ἐκέλευε, Λαοῖδα τε γλώσσαν ἰέντας καὶ τοῖς προσύλαξι πίστιν παρεχομένους, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθορωμένους τῇ ὄψει νικτιὸς εἶν οὔσης.* IV 30, 2. *οὕτω (τῆς ὕλης κατακαυθείσης) τοὺς Λακεδαιμονίους μᾶλλον καιδῶν πλείους ὄντας κ. τ. λ.* Eadem praepositionis vis in substantivis *καίασκοπή* et *καίασκοπος* apparet, quorum illud VI 34, 6. 41, 2. 46, 2, hoc VI 45, 1. 63, 3. VIII 41, 1. IV 27, 3. (his) legitur.

Καθορμίζειν. Clare quidem in hoc composito vis praepositionis *κατά* apparet, quum navem ex alto mari in portum introducere significet, attamen non nemo dixerit idem significare ac simplex. Hoc non concedo, nam in verbo simplici nunquam notio illa inest, quam in composito praepositio indicat, etsi utrumque verbum eodem modo verti solet.²⁰) De usu hujus compositi id notandum est, quod Thucydides solo aoristo primo medii utitur, qui etiam in bicomposito *ἐγκαθορμίζειν*, quod semel tantum IV 1, 2 legitur, apparet. Loci quibus hoc compositum repperi, hi sunt: III 32, 1 *καθορμισάμενον αὐτοῦ ἐς τὴν Ἐφεσον.* IV 13, 2. *ἀπορήσαντες ὅπῃ καθορμίζονται.* IV 45, 1. *καθορμισάμενοι τὴν γῆν ἐδήωσαν.* VI 97, 1. *ἐς τὴν Θάσπον καθορμισάμενοι* VIII 33, 2. *ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφον διεύροτος καθορμίσαντο καὶ ἐλελήθεσαν ἀλλήλους.* VIII 34, 2. *ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμὸν.* VIII 42, 4. *ἐς τὴν Κνίδον καθορμίσαντο.*

Καταβάλλειν proprie significat dejicere, veluti III 22, 3. *κατέβαλέ τις τῶν Πλαταιῶν κεραμίδα.* Eadem significatio praeterea, opinor, apparet VI 102, 2. *τὰς μηχανὰς καὶ ξύλα, ὅσα πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμπροῆσαι τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευσεν (Νικίας),* ubi *καταβάλλειν* vernacule vertere solemus *aufwerfen*. Graeci vero non tam ut nos multitudinem lignorum respiciebant, quam quod ligna dejecta vel deposita ibi erant. Reliquis locis *καταβάλλειν* vim verbi *καθαίρειν* assumit et de urbibus vel muris demoliendis dicitur, veluti I 58, 2. *τὰς πόλεις.* III 89, 3. *τὸ προτιανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας.* V 11, 2. *τὰ οἰκοδομήματα.* V 83, 2.

19. cfr. Xenophontis locum, quem supra attuli.

20. Recte Winerus fasc. I p. 19 ita disputat: „Hoc saepe factum videmus, ut ad eandem rem denotandam alter angustiore vocabulo uteretur, alter latius patente, ille dilucidius poneret et vero expressius, hic communius aut quod parum definitum esset, interdum ornatus ille, hic paulo tenuius. Multa enim, quae est sermonis Graeci ubertas, pluribus modis recte dici possunt. Atqui verborum compositorum eam naturam esse patet, ut simplicibus sint vel definitiora angustioraque vel interdum ornatiora.“

τὰ τεῖχη. VII 24, 1 τὸ τεῖχος. VIII 71, 3 ἄνδρας. Uno denique loco vis verbi βάλλειν ita diminuta est, ut καταβάλλειν idem valeat atque ἐκίρειν vel κατατιθέναι, quo verbo de eadem re Thucydides in eodem capite utitur I 27, 2 ἦσαν οἱ τὰ γύριον καταβάλλοντες (niederlegen, entrichten), cujus usus ad hunc locum Kruegerus ex Plutarcho exemplum affert, quod in Themistocle c. 24 legitur, εἴκοσι τάλαντα κρίνας τοὺς Κορινθίους καταβαλεῖν, Gottleberus ex Demosthene contra Timocratem p. 712. Similem hujus verbi usum observavit Reiskius in indice ad Demosthenem, ubi ostendit καταβάλλειν proprie dici de iis, quae deponuntur in tabulario publico, veluti leges aliaque monumenta literis consignata.

Κατάγειν proprie significat ex altiore loco in inferiorem deducere ut apud Homerum Od. 24, 100 ἀγγιμολον δέ σφ' ἦλθε διάκτορος Ἀργεῖσόντης, ψυχὰς μνηστήρων κατάγων, Ὀδυσῆϊ δαμέντων.

Pindar Ol. 9, 34 Ἄϊδας ἀκινήτων ἔχε θάβδον, βρότεια σώμαθ' ἔκατάγει κοίλαν πρὸς ἀγνίαν θρασόντων.

Plat. Crit. 118 d. τὴν ἐκ τῶν ὄρων ὕλην κατήγον εἰς τὸ ἄστυ. Eurip. Bacch. 1062 λαβὼν γὰρ ἐλάτης οὐράνιον ἄκρον κλάδον, κατήγεν, ἦγεν, ἦγεν εἰς μέλαν πέδον.

tum saepe de rebus, quae ad litus vel ex interiore terra vel ab alto mari deducuntur, ubi nobis quidem praepositio κατά non necessaria videtur, Graecis vero, quos multo accuratiores in ejusmodi locutionibus fuisse jam dixi, minime abundabat. Utriusque usus multa apud omnes et scriptores et poetas exempla exstant, quae afferre supervacaneum est, quum omnia lexica maximam copiam praebeant. Neutra vero significatio apud Thucydidem invenitur, sed uno loco excepto κατάγειν semper de exsulibus, qui in patriam redeunt, dictum est, ut I 26, 2. οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φρηγάδες ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν. I 26, 3. στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φρηγάδων, ὡς κατὰζοντες, καὶ τοὺς Ἰλλυρίους προσλαβόντες. I 111, 1. Ὀρέστης ἐπεισεν Ἀθηναίους ἐάντων κατὰγειν. II 33, 1 et 2. Εὐαργος, βουλόμενος ἐς τὴν Ἀσιακὸν καταλεθεῖν, πείθει Κορινθίους ἐάντων κατὰγειν — καὶ πλεῦσαντες κατήγαγον. II 95, 2. Φίλιππον μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ. II 102, 1. Κόρητα ἐς Κόρονα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. IV 74, 3. κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φειγόντων φίλοις κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν. V 16, 6. προτρέψαι τοὺς Λακεδαιμονίους φεύγοντα αὐτὸν καταγαγεῖν. V 32, 1. Ἀηλίους κατήγαγον πάλιν ἐς Ἀῆλον. VIII 53, 3. ἐπιθειάζοντων μὴ κατὰγειν (τὸν Ἀλκιβιάδην). VIII 53, 4. Ἀλκιβιάδην κατὰζομεν. VIII 70, 1. τοὺς φεύγοντας οὐ κατήγον. VIII 81, 1. ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατὰγειν τὸν Ἀλκιβιάδην. ibidem: κατήγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν Ἀλκιβιάδην.

Hic verbi usus quomodo ex prima significatione manaverit etsi certe indicare non possum, tamen nihil miri habet, fortasse inde deducendus, quod exsules navi in patriam redire soliti sunt illudque igitur temporis momentum spectabatur, ubi ex alto mari ad oram terrae patriae depellebantur. — Uno denique loco Thucydides per translationem hoc verbo usus est. IV 68, 5. ἐς κίνδυνον φανερόν τὴν πόλιν κατὰγειν, quae locutio, Latinis quoque usitata veluti Caesari b. G. VII 50, 4 in periculum deducere,²¹⁾ facile explicari potest; sum-

²¹⁾ cfr. similes dictiones: ad miseros preces decurrere Hor. Od. III 29, 59. preces descendere in omnes Virg. Aen. V 782. Sic ego majoris fugiens opprobria culpae

Frontis ad urbanae descendi praemia. Hor. epist. I 9, 11.

num enim culmen fortunae cum voragine reipublicae comparatur. — Eodem modo quo verbum *κατάγειν* substantiva inde ducta interpretanda sunt, ut *καταγωγή*, quod semel apud Thucydidem exstat VI 4, 2. nec deversorium nec stationem, ut voluerunt interpretes, sed littoris appulsum, quod nos vocamus das Einlaufen in den Hafen, das Landen significans²²⁾ et *καταγωγήον* III 68, 2. deversorium, in quo vocabulo, quam pulchre praepositio praeposita sit, neminem effugiet. Unum denique bicompositum legitur *επικατάγεισθαι*, rarum, ut Bloomfieldius observavit, verbum, sed bis apud Thucydidem invenitur III 49, 3. et VIII 28, 1. Utroque loco de navibus qui ad littus appellunt dicitur, praepositio *ἐπί* vero temporalem significationem „post“ habet.

Καταδιώκειν. Hoc verbum, quo neque Homerus neque Sophocles usus est, apud Thucydidem quaterdecies legitur. Decem locis de navibus dicitur quae ex alto mari ad littus hostes persequuntur. I 49, 4. *οἱ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἡπειρὸν*. I 50, 3. *κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραῖους οἱ Κορινθιοὶ ἐς τὴν γῆν*. II 84, 2. *φεύγουσι ἐς Πάτρας· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες κ. τ. λ.* III 4, 2. *οἱ Μυτιληναῖοι ἐκπλοὺν μὲν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀπικῶν νεῶν κ. τ. λ.* IV 101, 3. *κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς*. VII 52 extr. *ναῦς τῶν Ἀθηναίων καταδιώκων καὶ ἐξεώθουν ἐς τὴν γῆν*. VII 71, 4. *οἱ ζύμμαχοι ἐτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς καταδιώκων ἐς τὴν γῆν*. VIII 10, 2. *παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας*. VIII 17, 1. *ὡς καταδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβυχίδην*. VIII 95, 3. *καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν*. Etiam reliquis quattuor locis vis praepositionis *κατά* cognosci potest, ut clare apparet IV 10, 1 *κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς* et VII 30, 1. *ἐπὶ τὴν θάλασσαν*, paulo obscurior est VII 51, 2 et IV 25, 9. Sed his duobus quoque locis apte Thucydides non verbum simplex posuit sed compositum, VII 51, 2 enim *καταδιώκουσιν* de Corinthiis dicitur, qui Athenienses ex munitionibus egressos persequuntur, Atheniensium vero castra in loco palustri (cfr. 47, 2) prope oram maritimam posita erant; ad alterum locum scholiasta adnotavit quidem *κατεδίωξαν, ἤγονν διώξαντες ἐνέβαλον*, sed non interpretatus est hac circumlocutione propriam praepositionis vim, quam hoc loco quoque servatam esse ex eo conjici potest, quod naves ad promontorium Pelorum prope Messanam appulerant, ad quas defugerunt.

Bicompositum *συγκαταδιώκειν*, quod semel VIII 28, 1. legitur, item de navibus dictum est, vim praepositionis *σύν* recte interpretatus est Kruegerus ad Dionysium p. 299 adn. 54.

Καταθεῖν. Hoc verbum, cujus simplex nisi in dictione *θεῖν δρόμον* III 111, 1. IV 67, 5. 112, 1. V 10, 6. VI 100, 2 apud Thucydidem non repperi, proprie valet ex altiore loco in inferiorem decurrere. Haec significatio clare apparet III 97, 3. *καταθέοντες ἐπὶ τῶν λόφων*. Praeterea semel tantum legitur VII 27, 3, ubi cum accusativo *χώραν* conjungitur idemque valet ac nostrum durchstreifen (durch Streifzüge verheeren), *κατά* igitur nostro *langſ* respondet, quam significationem primam posui earum, quas haec praepositio eum accusativo conjuncta obtinet.²³⁾ Haec quomodo ex prima deducenda sit, noster quoque locus bene ostendit, quum Decelea, unde incursiones secundum Cephissum, quod flumen prope hanc

22. cfr. Poppo ad. h. l.

23. cfr. dissertationem meam de praepositionis *κατά* vi et usu p. 18.

urbem originem habet, fiebant, in altiore regione sita esset, quam ea oppida, quae ostio propinquiora erant. Eadem vis praepositionis κατά apparet praeterea in substantivo καταδρομή, quod quater legitur I 142, 2. V 56, 4. VII 27, 4. VIII 41, 2. recteque verti solet Streifzug. Neque alia inest in verbo

Κατατρέχειν, quod tribus locis significat durch Streifzüge verheeren. VIII 92, 3 αἱ νῆες δομισάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν Ἀγινίαν καταδρομήκεσαν. VIII 99, 3. αἱ νῆες τῆς Χερσονήσου τι μέρος κατέδραμον. II 94, 2 καταδρομόντες τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλά. Reliquo uno loco propriam suam significationem (decurrere) servat. IV 124, 3 καταδρομόντες ἐς τὸ πεδῖον (ἀπὸ τοῦ λόφου).

Καταφέρειν. Hujus verbi, quo neque Homerus neque Sophocles usus est, propria significatio „deferre“ semel tantum apud Thucydidem apparet. VI 66, 2 τὰ δένδρα κατενεγρόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Reliquis octo locis de navibus dicitur, quae ex alto ad oram appelluntur, ut IV 26, 4. μάλιστα ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι. VII 53, 1. Γύλιππος, ὄρων τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικωμένας καὶ ἔξω τῶν στανρωμάτων καὶ τοῦ ἐαντιῶν στρατοπέδου καταφερομένας, κ. τ. λ. VII 71, 5. τότε δὲ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς ἄλλος ἄλλῃ, ὅσοι μὴ μετέωροι ἐάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον, praesertim de iis, quae tempestate a cursu suo dejectae aliquo deferuntur, veluti I 137, 2 καταφέρεται χειμῶνι ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὃ ἐπολιόρκει Νάξον. IV 3, 1. χειμῶν κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. IV 120, 1. φασὶ πλεονίας κατενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο. III 69, 1. αἱ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησίων . . . πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι καὶ ἀπ' αὐτῆς σποράδες πρὸς τὴν Πελοπόννησον κατηρέχθησαν. VI 2, 4. προσξενόκησαν αὐτοῖς καὶ Φωκέων τινὲς τῶν ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶνι ἐς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες.

Καταφεύγειν proprie significat ex loco superiore in inferiorem fugere, ut IV 46, 2 οἱ ἄνδρες ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰσιώνης καθιδρόμενοι καταπεφευγότες πρὸς μετέωρον κ. τ. λ. Sic saepe de navibus dicitur, quae ex alto ad terram fugiunt, veluti I 89, 1 ταῖς ναυσὶν καταφυγόντες ἐς Μυκάλην. III 71, 1. τοὺς ἐς τὰς Ἀθήνας καταπεφευγίας πείσοντες μηδὲν ἀνεπιτήδειον πρᾶσσειν. IV 14, 1. ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἐν τῇ γῆ καταπεφευγίαις ἐπέβαλλον. VIII 10, 2. αἱ ἄλλαι νῆες ἐς τὴν Τηρίων πόλιν καταφεύγουσιν. VIII 34, 1. αἱ τῶν Χίων νῆες μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα. VIII 34, 2. αἱ ἄλλαι νῆες καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα. VIII 42, 3. ταῖς λοιπαῖς ναυσὶ καταφεύγουσι χαλεπώτατα ἐπραξαν, φονεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν. VIII 103, 2. τὰς ναῦς, ὅσαι κατέφυγον, κομίζονται. VIII 106, 1. καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν Μείδιον ποταμὸν τὸ πρῶτον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι, tum de hominibus dicitur, qui mare vel locum aliquem prope mare situm ex interiore terra fuga petunt, ut I 62, 4. τὸ στρατόπεδον ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν sc. τῆς Ὀλύνθου, quae urbs prope mare sita erat. II 79, 6. οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποιδάειαν καταφεύγουσιν. III 34, 2. ἐν τῷ Νοτίῳ οἱ καταφυγόντες Κολοφῶνιοι κ. τ. λ., ubi cur compositum Thucydidem scripserit ex ipsius verbis, quae praecedunt, apparet, Colophonem enim τὴν ἄνω πόλιν vocat. III 70, extr. ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀντικὴν τριήρη κατέφυγον εἰ παροῦσαν. III 98, 3. ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατέφυγον. VII 23, 2. ἐς τὰ πλοῖα κατέφυγον. IV 113, 2. καταφυγόντες ἐς τὰς ναῦς διασώζονται ἐς τὴν Ἀγκυρον, quo etiam Toronaei confugerunt IV 114, 1 et 4. IV 68, 2 κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν (τὸν λιμένα τῶν Μεγάρων IV 66, 3). Huc vel locus referri potest, qui primo aspectu significationi praepositionis κατά repugnare videtur. III 72 ὁ δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως κατέφευγεν. Loquitur Thucydidem de insula Corcyra, de qua jam Bloomfieldius recte dicit: „nisi accuratiorem quam nunc figurae insulae cognitionem nobis comparaverimus, fieri non

potest, ut hunc locum et alias hujus narrationis partes clare intelligamus.“ Ex iis quae sequuntur verbis apparet, arcem prope mare sitam fuisse,²⁴⁾ urbem vero quinque stadia ab arce distare Xenophon narrat in historia Graeca VI 26, καταφεύγειν igitur hoc quoque loco ad mare defugere significat. Neque hoc praepositio ἐς vetat, nam ἐς τὴν ἀκρόπολιν propter verba sequentia significare potest auf die Burg zu, nach der Burg hin. — Novem denique reliquis locis, quibus hoc verbum legitur, καταφεύγειν significat confugere vel profugere ad aliquid sine Zuflucht wohin nehmen, irgendwo suchen. Neque vero his locis praepositio κατὰ abundare mihi videtur, sed contra optime se habet. Nam, quum fugientes non sursum sed deorsum currentes cogitatione nobis fingamus, cum notione fugiendi tam facile notio motus in inferiorem locum directi se conjungit, ut quamvis nulla talis motus ratio clare appareat, sed locus tantum, ad quem quis praesidii causa confugit, respiciatur, καταφεύγειν bene dici possit. Quare apte Thucydides hoc compositum simplici praefert, si quem ad aram dei confugisse narrat, veluti V 60, 5 ὁ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται. VIII 84, 2. ὁ δὲ προΐδων καταφεύγει ἐπὶ βωμὸν τινα. Similiter dictum est καταφεύγειν I 104, 2. III 113, 1. 114, 2. IV 54, 2. 96, 3. 104, 1. 130, 4. Eadem vis praepositionis κατὰ apparet in substantivo κατάφυξις, quo bis Thucydides usus est VII 38, 3. et 41, 1. et in bicomposito προκαταφεύγειν, quod ter invenitur I 134, 1 πρὸς τὸ ἱερόν τῆς Χαλκιοίκου χορηγεῖν δρόμον καὶ προκαταφεύγειν, quo exemplo optime, quae de hac significatione disputavi, demonstrantur, quum verbum eundi antecedit. Reliquis duobus locis, quibus hoc verbum legitur, de navibus dictum est, quae ad terram profugiunt. II 91, 1. νῆες προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον et III 78, 2.

Κατιέναι proprie significat descendere, cujus usus exempla inveniuntur apud Homerum aliosque, veluti Od. XV, 505 ἐσπέρος δ' εἰς ἄστυ ἰδὼν ἐμὰ ἔργα κάτειμι ad urbem descendam: „von der Höhe des Koraxfelsens herab, wo das Gehöfte des Eumaeos lag“ (Ameis ad h. l.); Il. XI 492 ποταμὸς πεδίοις κάτεισιν, ubi scholiasta τὸ δὲ κάτεισι τὴν ἐξ ὕψους καταφορὰν δηλοῖ. Il. XIV 457 καίμεν δόμον Ἄιδος.²⁵⁾ Apud Thucydidem ter tantum dicitur de vento, qui alicunde flat. Quid κατὰ sibi velit, facile perspicitur, venti enim e superioribus regionibus veniunt.²⁶⁾ Tres illi loci sunt II 25, 3 ἀνέμον κατιόντος μεγάλου, II 84, 2 ὡς τὸ πνεῦμα κατῆει, VI 2, 4 κατιόντος τοῦ ἀνέμου. In octavo denique libro quater hoc verbo de exsulibus, qui in patriam redeunt, Thucydides usus est, ubi quid κατὰ significet jam de verbo κατάγειν disputans indicavi. Quattuor illi loci sunt VIII 48, 3 Ἀλκιβιάδης ἐδόκει Φορνίχῳ οὐκ ἄλλο τι σκοπεῖσθαι ἢ ὄψιν τρόπον ὑπὸ τῶν εἰαίρων παρακληθεὶς κάτεισιν, 53, 2 τῶν Ἀλκιβιάδου ἐχθρῶν [διαβοῶντων ὡς δεινὸν εἶη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισιν, praeterea 65, 2 et 97, 2. Ex bicompositis unum tantum repperi ἐπικατιέναι II 49, 4 ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν sc. ex pectore.

24. Καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεῖς ἰδρύθη καὶ τὸν Ἑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον.

25. Reliquos Homeri locos invenies in Dammii lexico s. h. v.

26. Sintenis ad Plutarchi Periclem 33, 3 ita disputat: κατιέναι stehend vom Wehen der Winde, beruhend auf der Vorstellung, daß die Winde sich vom Himmel (Il. II 146 Ἐὐρός τε Νότος τε ὄροσ' ἐπάϊξας πατρὸς Διὸς ἐκ νεφελῶων) oder den höchsten Bergen herabstürzen, Camill. 34 πνεύματος μεγάλου κατιόντος ἀπὸ τῶν ὄρεων.

Κατέρχεσθαι proprie significat devenire, eamque significationem bis apud Thucydidem habet. V 7, 3, ubi lectionem *οὐ κατέλθεν* pro *οὐκ ἀπέλθεν* vel *οὐκ ἀνήλθεν* Poppo et Kruegerus receperunt et ad descensum a colle referunt, et IV 75, 2 de aestu deveniente *κατελθόντος αἰθριδίου τοῦ θεύματος*. Reliquis locis de exsulis in patriam redeuntibus dicitur, de quo verbi usu disputaverunt Reisig Oed. Col. enarr. p. 93 et Porson ad Phoen. 1011. Illi loci hi sunt: I 126, 7. *ἤλασαν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐραγεῖς . . . κατέλθον μέντοι ὕστερον*. II 33, 1. *Εὐαρχος βουλόμενος ἐς τὴν Ἀσιαγον κατέλθειν*. I 113, 2. *οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες*. IV 66, 2. *νομίζοντες ἐλάσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ἐπὶ σφῶν κατέλθειν*. VIII 47 *Ἀλκιβιάδης εἰδώς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν, οὐ ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατέλθειν*. VIII 47, 2. *οὐ δημοκρατία τῆ ἐναντιὸν ἐκβαλοῦση κατελθόν*. VIII 48, 2. *Ἀλκιβιάδου κατελθόντος*. VIII 50, 1. *ἦν κατέλθη (ὁ Ἀλκιβιάδης)*. VIII 68, 3. *νομίζων οὐκ ἂν ποτε αὐτὸν ἐπ' ὀλιγαρχίας κατέλθειν*. VIII 81, 3. *εἰ αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο*.

Καταβιβάζειν, cujus verbi simplex apud Thucydidem non legitur, duobus tantum locis repperi²⁷⁾ V 65, 4 *ἐβούλετο τοὺς ἀπὸ τοῦ λόγον βοηθούστας καταβιβάσαι* et VII 86, 1. *τοὺς ἄλλους τῶν Ἀθηναίων καταβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας*, in lautumias deducere cfr. Cic. Verr. II 5, 27, 68.

His verbis eundi optime adjungitur substantivum *κάθοδος*, proprium vocabulum de exsulum in patriam reditu, quam significationem solam apud Thucydidem habet, idque his locis III 85, 2. V 16, 4 (bis), tum septies in octavo libro de Alcibiadis reditu 47, 1, ubi *εἰς τὴν πατρίδα* additum est, 49. 50, 1. 76, 6. 81, 1. 83, 1. 87, 1. Restat praeterea unus locus III 114, 2, ubi de Demosthenis reditu in patriam dictum est, qui quidem non erat exsul, sed post cruentissimam cladem, quam Atheniensibus Aetoli intulerant, Athenas non ausus reverti Naupacti remanserat cfr. III 98 extr.

Καταπλεῖν ex alto ad littus navigare his locis invenitur I 5, 2. 51, 3. II 103 1. III 4, 1. 26, 1. 29, 2 (bis), 114, 1. IV 26, 4. 42, 4. 101, 3. 106, 3. 107, 1. V 2, 1. VI 42. 52, 2. 61, 5. 102, 3. VII 25, 3. VIII 13. 14, 1. 22, 2. 25, 1. 26, 2. 35, 1 et 3. 74, 2. 79, 3. 108, 1 (bis). Substantivum *κατάπλους* bis tantum legitur IV 10, 5 et 26, 4.

Κατακομίζειν ex superiore regione in inferiorem deferre, ut IV 67, 3. *ἀκάτιον κατακομίζειν ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐκπλεῖν*, et VI 88, 5 (*οἱ τὴν μεσόγειαν ἔχοντες*) *σίτον κατακομίζον τῷ στρατεύματι (ἐν τῇ Νάξῳ ἐστρατοπεδευμένῳ)*. *Naxus* autem Siciliae urbs maritima est. Saepius hoc verbum non legitur. — Idem valet praepositio in substantivo *κατακομιδή*, quod deportationem frugum e mediterraneis regionibus ad portus significat et I 120, 2 invenitur.

Κατατιθέναι deponere aliquid i. e. in inferiorem locum ponere ut VII 83, 3 *κατέθεντο τὰ ὄπλα* sc. in terra²⁸⁾, tum idem valet ac pendere, persolvere I 27, 1 *πεντήκοντα δράχμας* pro quo verbo paullo post legitur *καταβάλλειν*. VII 82, 3 *τὸ ἀργύριον ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας ὑπίας*. Hinc ille manavit usus, ex quo *κατατιθέναι* significat aliquid alicubi deponere custodiendi servandique gratia. Sic imprimis de obsidibus dicitur, qui aliquo custodiendi traduntur, veluti I 115, 3 *ὀμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων καὶ κατέθεντο ἐς Αἴηνον*. III 28, 3. *Πάχης ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τέ-*

27. *Ἀναβιβάζειν* item bis legitur VII 33, 4 et 35, 2.

28. Cfr. Hom. Il. III 114 *τεύχεα τ' ἐξεδύοντο τὰ μὲν κατέθεντι ἐπὶ γαίῃ*.

νεδον μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξῃ. III 35, 1. ἀποπέμπει τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίον ἄνδρας, οὓς κατέθετο. III 72, 1. ὅσους ἔπεισαν κατέθεντο ἐς Αἴγυπτον. III 102, 1. τοὺς ὀμήρους κατέθετο ἐς Κνίτιον. IV 57, 4. τοῦτους οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νῆσους. V 61, 4. ὀμήρους, οὓς κατέθεντο οἱ Λακεδαιμόνιοι παραδοῦναι. V 84, 1. τριακοσίους ἄνδρας κατέθεντο Ἀθηναῖοι ἐς τὰς ἐγγύς νῆσους. VIII 3, 2. κατέθετο τοὺς ὀμήρους ἐς Κόρινθον. Eodem modo Latini verbo deponendi utuntur veluti Livius 42, 5 extr. „inter ipsos fides obsidibus ultro citroque datis firmata est. Corinthus, ut ibi deponerentur, obsides convenit.“²⁹⁾ Pariter interpretandae sunt locutiones translatae χάριν κατατίθεσθαι I 33, 1. εὐεργεσίαν κατατίθεσθαι I 128, 3, ubi recte metaphoram a pecunia apud aliquem deposita translata esse Goellerus monet, αἰδίων δόξαν καταθέσθαι IV 87, 4 („unsterblichen Ruhm euch zurücklegen wie einen Schatz“ Krueger.³⁰⁾ Restant denique duo exempla, in quibus hoc verbum diversam habet significationem I 121, 1. τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ καταθησόμεθα αὐτὸν et IV 20, 2. ξυμφορὰς μετρίως καταθεμενῆς. Utroque loco besitzigen verti potest, quae significatio quomodo ex prima deducenda sit, facile cognitu est; quod enim deponitur, removetur. Neque vero puto eodem modo verbum interpretandum esse, si de obsidibus dicitur, id quod Passovius fecisse videtur vertens sich vom Halbe schaffen und wehln bringen, tum enim metaphoram a pecunia apud aliquem deposita translata esse persuasum habeo. Hoc loco denique silentio praeterire nolo substantivum παρακαταθήκη, quod semel legitur II 72, 4 et depositum significat. De hac vocabuli significatione bene disputavit eamque exemplis illustravit Baiterus in praefatione ad Isocratis panegyricum (ed. II Spohnii) p. XI et in annotatione ad cap. 51.

Κατακλύζειν. semel legitur III 89, 2. ἡ θάλασσα ἐπελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὐσῆς γῆς κυματοθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε (i. e. κατέκλυσεν ἐποίησε) τὸ δ' ὑπενόστησεν. Vix opus est monere in hoc quoque composito aptissimam esse praepositionem, nam mare, ut agros inundet, crescere tumque in inferiorem terram effundi omnes sciunt.

Καταπατεῖν quod bis apud Thucydidem V 72 extr. et VII 84, 2 repperi, proprie significat niedertreten, pro quo verbo Germani quidem zertreten dicere solent, quod Latinorum conculeare respondet. Aliam vero esse Graecorum, aliam Romanorum nostramque in verbis compositis cogitandi rationem jam monui.

Καταγρύνασι. In hoc composito praepositionem non esse supervacaneam intelliget, qui ea, quae conciduntur, ad inferiorem locum decuti quaeque franguntur saepe ad terram deflecti reputaverit. Nos quidem ad divulsas rei fractae partes respicientes non niederbrecchen sed zerbrechen, zertrümmern dicimus, Graecos vero non minus apte composito cum κατὰ uti, ex iis quae modo dixi apparet. Ceterum hoc verbum bis tantum apud Thucydidem legitur III 89, 3 et IV 11, 3. Verbum simplex, quo frequenter poetae, perraro scriptores utuntur, apud Thucydidem non invenitur.

Καταλύειν proprie significat abjungere (Virg. G. III 518 Prop. III 4, 12) jugum vel onus jumentis demere, ut apud Homerum Od. IV 28 καταλύσομεν ἵππους. Eodem sensu etsi verbum simplex scriptores Graeci dicunt tamen inde nemo concludet

29. cfr. Herzog ad Caesar. bell. Gall. 7, 63.

30. Alia hujus usus exempla collegerunt Dorville ad Charit. p. 448 et Wesseling ad Diodor. IV 1.

praepositionem *κατά* supervacaneam esse et *καταλύειν* idem significare quod *λύειν*; possumus enim verbo generali uti, ubi, si diligenter et accurate loquimur, verbum speciale ponimus. Haec rara verbi vis clare cognoscitur, ubi *καταλύειν* Latinorum devertere, Gallicorum *déscendre*, nostro *einfehren* respondet, quam significationem semel apud Thucydidem habet I 136, 2 *ἀναγκάζεται παρὰ Ἀθηναίων καταλύσαι*, ubi scholiasta haec adnotavit: *καταλύσαι μὲν κυρίως ἐπὶ τῶν ὀχομένων ἐπὶ ἄρματος, κατέγειν δὲ ἐπὶ νεώς*. Ex hac prima verbi *καταλύειν* significatione omnes aliae duci possunt. His enim semper notio finiendi, finem alicui rei faciendi subest, quae quam facile ex illa prima emanet quisque videt; nam iumenta, quibus jugum vel onus demitur, missa fiunt vacationemque muneris sui habent. Hac de caussa de tyrannis vel aliis reipublicae gubernatoribus, quibus imperium abrogabatur, optime verbo *καταλύειν* Graeci utebantur, cujusmodi dictiones frequentes sunt, veluti *καταλύειν τοὺς τυράννους* I 18, 1. *μονάρχους* I 122, 3. *τὸν δῆμον* III 81, 3. VIII 54, 3. 64, 2. et 3. 86, 1 et 7. 65, 1. (*τὸ βασιλικὸν γένος* Plato Crit. 120 C.), tum de rebus quae abolentur, tolluntur, ut *τὴν τυραννίδα* VI 53, 3. *τὴν δημοκρατίαν* VIII 47 extr. et VIII 63, 2. *τὰ βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχάς* II 15, 2. *τοὺς νόμους* VIII 76, 6. *τοὺς ἀγῶνας* III 104, 7 et universe de iis, quibus finis imponitur, ut *τὸν πόλεμον* I 24, 4. II 29, 4. 95, 2. III 115, 3. IV 108 extr. V 31, 2. 47, 4 et 6. VII 31, 3. 31) *τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν* I 69, 3. *τὸν πλοῦν* IV 34, 6. *τὴν ἐλπίδα* II 89, 8. *τὰ ἐγκλήματα* I 82, 5. *τὸ κοινὸν ἀγαθόν* V 90, 1. Ita quoque interpretandus est locus qui III 46, 1 legitur *οὐκὸν χρὴ ἀνέλπιστον καταστήσαι τοῖς ἀποστάσιν, ὡς οὐκ ἔστιαι μειταγνώναι καὶ οὐ ἐν βραχυτάτῃ τὴν ἁμαρτίαν καταλύσαι*, peccatum finire den *Jehtler auslöschten, wieder gut machen*. Significat denique *καταλύειν* tribus locis V 23, 2 et 3 et VIII 58, 5. pacem facere, quam unam significationem medium *καταλύεσθαι* apud Thucydidem habet his locis I 81, 2. IV 18, 3. V 16, 2. 17, 3. VI 13, 3. 36, 3. VIII 58, 5. Ad activam formam scholiasta aliique Thucydidis interpretes recte *τὸν πόλεμον* supplent similiterque neutralem significationem explicant ac verbi *καταλαμβάνειν* in dictione *ὁ πόλεμος καταλαμβάνει* sc. *τοὺς ἀνθρώπους* vel simile quid, *der Krieg erfaßt (die Menschen)* i. e. tritt ein. — Idem est substantivi *κατάλυσις* usus; dicitur enim *κατάλυσις τῶν τυράννων* I 18, 3. *τοῦ δῆμον* I 107, 4. VI 27, extr. 28, 2. VIII 49. *τῇ τυραννίδι* VI 54, 3. *τῶν Ἀθηναίων* (schol. *τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων*) VIII 26, 1 *τοῦ πολέμου* IV 118, 5 et 9 (bis) VIII 18, 2, quod supplendum est IV 20, 3 et VIII 37, 3.

Bicomposita haec inveniuntur: *προκαταλύειν τοὺς νόμους* III 84, 1 antea leges tollere et *συγκαταλύειν τὸν δῆμον* VIII 68, 1 et 3 simul populi imperium solvere.

Κατέχειν undequinquaginta locis apud Thucydidem legitur. Omnis verbi usus a significatione tenendi, quam verbum simplex habet, proficiscitur. Primum enim significat depressum aliquem vel aliquid tenere, ut *κατέχειν τὸ πλῆθος* II 65, 5 et III 62, 3. *τὸν ὄχλον*

31. Apud Plutarchum *καταλύειν* et *λύειν τὸν πόλεμον* dicitur, illud Them. 6 Lyc. 21. Comp. Lyc. c. Num. 2. 24. Demetr. 20. Poplic. 18. Crass. 11.; hoc Alcib. 14 Comp. Nic. c. Crass. 2. Coriol. 30. 37. Timol. 35. Pyrrh. 21. Cim. 18. (*διαλύσαι τὸν πόλεμον* Comp. Sol. c. Popl. 4 fin). Item *κατάλυσις τοῦ πολέμου* Marcell. 8. Rom. 21, sed *λύσις τοῦ πολέμου* Timol. 35. cfr. Haitinger in actis philol. Monacensium III p. 200. et Wagler: *Beobachtungen über die neuere deutsche Dichtersprache Progr. v. Luckau*, qui p. 1—21 permultos locos ex poetarum Germanicorum operibus contulit, quibus verbum simplex pro composito positum est.

VIII 86, 4. οὕτω πανταχόθεν ἢ Ἑλλάς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατεῖχεται μήτε κοινῇ φανερόν μηδὲν κατεργάζεσθαι I 17, 2. τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην κατεχομένης (schol. κατειρομένης, ἀναγκαζομένης) VIII 38, 2. ἀνόητον ἐπὶ τοιοῦτους ἵεναὶ ὧν κρατησας μὴ κατασχίσει τις VI 11, 1. καίτοι τοὺς μὲν κατεργασάμενοι καὶν καιάσχοιμεν ibd., κατέχονται sc. τῷ πολέμῳ VI 10, 3. ὡς ἐκάστη τις (sc. ξυνηγία) κατέχεται ὑπ' ἀνηκέσιον τινὸς κρείσσονος III 45, 3. — Hinc orta est significatio retinendi; nam is, qui deprimitur, longius procedere nequit. Ad hanc significationem referendi sunt hi loci: I 91, 2. Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει κελεύων ὡς ἤκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν καὶ μὴ ἀφείναι (sc. Lacedaemoniorum legatos) πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν. I 91, 3. οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις κατεῖχον. I 130, 2. κατέχειν τὴν δianoian οὐκ ἠδύνατο. III 3, 3. τὰς δέκα τριήρεις κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι. III 107, 2. βία κατεῖχοντο (schol. ἐκωλύοντο). IV 130, 4. μόλις οἱ στρατηγὸι κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διασφείρεσθαι. II 86, 1. οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατεῖχοντο. III 12, 1. δεῖ τοῦ πλέον ἢ φιλικῶς κατεχόμενοι ζύμμαχοι ἦμεν. III 94, 1. ἐν τῇ Μίλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατεῖχοντο. III 105, 1. τὴν στρατιάν κατέσχον. VI 29, 3. κατέχειν τὴν ἀναγωγὴν. Eandem significationem huic loco tribuo VIII 100, 2. αἰσθόμενος ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἶη καὶ νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ σκοπούς μὲν κατεστήσαιο καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ, εἰ ἄρα ποι κινῶντο αἱ νῆες. Etsi quidem omnes fere interpretes intransitivam notionem hoc loco verbo dant, tamen Heilmeleri interpretationem, qui verbum transitive positum esse putat, rectam habeo, quam sententiam a Poppone non omnino daminandam vocatam optime sequens verbum κινῶντο confirmat. Neque aliter verbum IV 92, 5. εἰώθασι — τὸν πόλεμον ἄρχοντα ἦσσαν εἰοίμως κατέχειν intelligendum est. Hujus loci diversas interpretationes Poppo profert. Ipsius sententia haec est: „si κατέχειν hic proprie retinere est, in eo certe non superandi sed detinendi et morandi aliquem vis quaerenda, quare etiam sustinere dixeris.“ Retinendi vim bene cognovit vir doctissimus, causam retinendi male indicavit. Neque enim ut hostes detineant sed ut cum iis pugnent, quominus progrediantur, impediunt Athenienses. Neque alia praepositionis κατὰ significatio est, si κατέχειν valet occupare aliquid, tum vero maxime notio firmiter occupandi praepositione indicatur. Sic primum dicitur de urbibus vel terris occupatis. III 6, 2. τῆς γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτον οἱ Μυτιληναῖοι, τὸ δὲ περὶ τὸ στρατόπεδον οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι. IV 92, 6. ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον. IV 110, 1. Τορώνη κατεχομένη ὑπὸ Ἀθηναίων; deinde de aliis quoque rebus, quibus quis potitur, ut IV 2, 2. λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχίσειν ἑαδίως τὰ πράγματα. IV 130 extr. ἐπειδὴ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον κ. τ. λ. VI 9 extr. οὐ ῥᾳδίᾳ ἔστι κατασχεῖν (schol. κτήσασθαι) ἐφ' ἧ ὤρηθη. VI 39, 2. ἂ προθυμοῦνται ἀδύνατα ἐν μεγάλῃ πόλει κατασχεῖν. VI 55, 3. τὴν νηρανίδα κατασχεῖν. II 62, 4. μετὰ πόνον καὶ οὐ παρ' ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέει διασώσαντες παρέδωσαν ἡμῖν αὐτὰ τὰ προκεκμημένα. VI 95, 7. ὁ δῆμος ἐπιθέμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὐ κατέσχον. VII 66, 2. τὸ ναυικὸν ὄπερ πάντα κατέσχον.

Sic etiam de rebus dicitur aliquem quasi occupantibus et tenentibus, veluti V 5, 2. οὐδ' ἂν τότε ἐσπίσαντο εἰ μὴ αὐτοὺς κατεῖχεν ὁ πόλεμος. I 6, 3. Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους ἐπὶ πολὺ αὐτῇ ἢ σκεπῇ κατέσχον. — Restant denique duae verbi κατέχειν significationes intransitivae: se tenere vel valere (sich behaupten) et appellere (landen). Harum prior proprie eadem est atque ea, de qua modo disputavi. Apparet enim maxime in locutione κατέχει ὁ λόγος, quam apud Thucydidem his locis repperi I 10, 1 et I 11 extr. proprieque valet: fama tenet homines, eodem igitur modo interpretanda est ac locutiones illae ὁ πόλεμος καταλαμβάνει et καταλύει sc. τὸν πόλεμον. Disseruit de hac dictione Valkenarius ad Hippolytum v. 1466. Eandem fere vim verbum his locis habet: III 89, 2. τῶν σεισμῶν κατεχόντων. IV 32, 2

ἄσοι περὶ Πύλον κατεῖχον. VI 86, 2 εἰ καὶ κατεργασάμεθα ἄδύνατοι κατασχεῖν. VIII 28, 2 Ἰασος, ἐν ᾗ Ἰλιόφωτος πολέμος ὦν κατεῖχε. Alteram deinde significationem intransitivam non tam verbum κατεῖχεν habet, quam altera ejus forma κατίσχειν, quae omnibus locis, non solum qui apud Thucydidem, sed etiam qui apud alios scriptores leguntur, apparet, quibus verbum hanc significationem obtinet, ut Thuc. IV 42, 3 ἐνθα αἱ νῆες κατέσχον. IV 42, 4 ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἳ κατασχίσουσιν. IV 54, 1. 57, 3. VI 23, 2. VII 33, 3. 70, 1. VIII 23, 2. Soph. Phil. 221. 270. Xen. Hell. II 1, 29. anab. V 9, 33. 6, 20. VI 4, 3. Eur. Cycl. 222. Hel. 1206. Arrian an. VI 19, 3. Archel. frag. I 2 ναυίλω πλάτη Ἄργος κατασχόν. Jure suo igitur Elmslejus ad Eurip. Heracl. 84 Hermannum vituperasse mihi videtur, quod de metris p. 245 hoc Euripidis loco κατέχειτ' scripsit. At quaerendum praeterea est, quomodo haec significatio ex reliquis orta sit. Equidem puto arcte eam cohaerere cum notione retinendi, verbum igitur initio hoc quoque sensu transitivum fuisse, cujus usus exempla apud Homerum et Herodotum exstant, ut Od. 11, 456 φίλην ἐς πατρίδα γαίαν νῆα κατισχέμεναι. Her. VIII 40 ὁ στρατὸς ἐς Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νῆας. Apollon. Rhod. III 57. ἐνὶ Φάσιδι νῆα κατίσχει, tum et propter frequentem vocabuli καίς ellipsin, de qua cfr. Schaefer ad Lambert. Bos. p. 314 seqq., et propter usitatam verborum cum ἔχειν compositorum significationem transitivam, de qua cfr. Kruegeri gramm. 52, 2, 3, hoc quoque verbum eandem accepisse.

Ex bicompositis hujus verbi semel tantum leguntur παρακατέχειν VIII 93, 2 et προκατέχειν IV 105, 1.

Καταλαμβάνειν proprie significat deprehendere³²⁾ auf etwas herabfassen, einen erfassen, packen veluti apud Homerum, qui saepe hoc verbo de morte aliquem occupante usus est, (Il. V 83. XVI 334. XX 477. Od. XVII 326). Similiter apud Thucydidem de rebus adversis, quas quis nanciscitur, inveni, ut IV 20, 1 καλῶς, εἶπερ ποτὲ ἔχει ἀμφοτέροις ἢ ξυναλλαγῇ, πρὶν τι ἀνήκεστον διὰ μέσον γερόμενον ἡμᾶς καταλαβεῖν. Clarius etiam quam hoc loco prima verbi vis VIII 63, 2 apparet ἐπειδὴ οἱ πρόσβεις ἐς τὴν Σάμον ἦλθον τὰ ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύματι εὐ βεβαιότερον κατέλαβον, quae verba Kruegerus recte interpretatur „sich ver-
sicherten sich der Verhältnisse im Lager noch mehr.“ cfr. VII 57, 10. Ad eundem ni fallor verbi usum etiam locutio ὅποτε πόλεμος καταλάβοι, quae ter legitur II 18, 1. 54, 2. IV 31, 3 referenda est. Nam etsi his locis verbum intransitive, ut grammatici dicunt, positum esse videtur, simpliciterque germanice verti solet wenn der Krieg eintritt, tamen haec significatio minime ex ipsius verbi notione duci potest, sed proprie accusativus objecti, ut τοὺς ἀνθρώπους vel simile quid, supplendus est, illaque locutio proprie valet wenn der Krieg (die Menschen) erfaßt. Ad hanc significationem facile accessit notio firmiter tenendi, quae in dictione τοῖς ὄρκοις κατελημμένος I 9, 1 et IV 86, 1 reperitur, quibuscum locis conferri possunt, quae V 21, 2 leguntur βουλόμενος εἰδέναι εἰ εὐ μετακινήτῃ εἴη ἢ ὁμολογία, ἐπειδὴ εὖτε κατελημμένας, αὐτὸς . . . κατὰ τάχος ἐπορεύετο, ubi Kruegerus in annotatione lectionem κατελημμένους profert, quam sine ulla dubitatione veram esse confirmaverim, quum nec substantivum adsit, ad quod feminina forma referri possit, nec Thucydides nisi de hominibus hoc verbo ita utatur. Frequens deinde significatio hujus verbi est locum aliquem occupare, cui certe notio considendi subest, ut nos quoque dicimus besetzen, sich wo festsetzen, in Besitz nehmen. Hanc significationem his locis verbo tribuam I 105, 3. 126, 2 et 3. II 3, 1. 5, 3. 18, 3. 72, 3.

32. Tacit. Agric. 7. nuntio deprehensus est, ubi Wex annotavit „inopinatus enim erat nuntius.“

81, 3 et 5. III 30, 2. 31, 1. 56, 1. 72. 105, 1. IV 1, 1. 3, 3. 6, 1. 7. 8, 6. 73, 1. 76, 3. 113, 2. V 4, 3. 26, 1. 58, 2. 65, 1. VI 64, 1 et 3. 65, 4. VIII 61, 3. His omnibus locis de hostibus, qui vel urbem vel arcem vel castra occupant, dictum est, de aliis rebus Thucydides semper verbo simplici utitur. — Aliis deinde locis *καταλαμβάνειν* significat assequi aliquem, ex fuga aliquem reprehendere ut IV 127, 1 *νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλαβόντες διαφθείρειν*. V 10, 8. *Κλέων εὐθὺς φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελασσοῦ ἀποθνήσκει*. VII 81, 1 *κατὰ τάχος διώκοντες καταλαμβάνουσι αὐτοὺς περὶ ἀρίστου ὤραν*. VII 83, 1. VIII 15, 2. 102, 2. Hanc significationem arcte cum prima cohaerere vel potius primam ipsam esse puto. Nam quod aliquis deprehendit id jam assecutus est, vel, ut accuratius dicam, hostes persequentes, posteaquam adversarios assecuti sunt, eos capere solent. Ex hac notione assequendi ducenda est illa significatio, quae nostro antreffen, finden respondet hisque locis apparet. I 59, 1. 61, 2. II 56, 3. 94, 3. III 69, 1. 115, 2. IV 70, 2. 77, 2. 92, 1 et 2. 129, 1. V 59, 2. VI 53, 1. 94, 3. VII 2, 2. 30, 1. 33, 5. VIII 55, 1. 65, 1. 98, 3. Adjectivum verbale *καταληπτός* semel legitur III 11, 2. item substantivum *κατάληψις* III 33, 3. Bicomposita haec inveni: *ἐγκαταλαμβάνειν* III 33, 5. IV 19, 2. 35, 2. 39, 2. 116, 1. V 3, 2. VII 24, 2. 30, 2. *ἐγκατάληψις* V 72 extr. *ἐπικαταλαμβάνειν* II 90, 4. III 111, 1. *προκαταλαμβάνειν* I 33, 3. 35, 4. 57, 4. II 2, 3. III 2, 2. 3, 2. 46, 4. 110. 112, 1 et 4. IV 89, 3. 104 extr. 127, 2. V 30, 1. 57, 1. VI 18, 3. 99, 3. *συγκαταλαμβάνειν* VII 26, 3. —

Reliqua verba in aliud tempus differo, ne plura afferendo fines hujus modi libellis praescriptos transeam. Sed priusquam scribendi finem faciam liceat mihi, id quod supra promisi, sententiam meam de imperativo passivo, quae fortasse non negligenda videbitur, breviter hoc loco comprehendere. —

Additamentum.

Apud Horatium quadringenti quinque, apud Virgilium octingenti novem loci, quibus imperativus legitur, inveniuntur, sed numquam apud priorem, ter tantum apud posteriorem poetam formam imperativi passivi in re exeuntem, quae quidem non manifesto ad verbum deponens referenda esset, repperi. Hanc exemplorum paucitatem demiratus naturam imperativi passivi perpendi brevique mihi persuasi, secundam hujus modi personam non ad significationem passivi sed medii revocandam esse.³³⁾ Quod ut demonstrem aliquid de natura passivi et medii afferam necesse est.

Quum natura passivi ea sit, ut hoc verbi genere perpassio significetur, qua quis aut ab altero afficiatur aut a se ipso, ita vero semper, ut duo quasi homines intelligantur, jam quisque videt, imperativum tali vi esse non posse. Neque enim cuiquam imperare possum, ut aliquid ei fiat, quod non ex eo solo pendeat. Tale enim jussum non tam ad ipsum spectaret quam ad illum, qui perpassione afficit. Natura medii a notione passivi hac

33. Tertiam personam in tor exeuntem apud neutrum poetam inveni, bis in Ciceronis legibus II 24, 60 servilis unctura tollitur omnisque circumputatio. III 3, 8. regio imperio duo sunt, iique praeundo, judicando, consulendo praetores, iudices, consules appellantur.

re tantum differt, quod causa externa perpeſſionis ſubjecti, quod vocant, omnino negligitur.³⁴⁾ Hanc mediū naturam quum lingua germanica forma verbi activi cum pronomine reflexivo conjuncta reddere ſoleat, Buttmanus omnesque alii grammatici, non ſatis hoc verbi genus perſpicientes, parū accurate naturalem et principalem mediū ſignificationem reflexivam eſſe docent, quo nomine ejus vim partim nimis late extendunt, partim in nimis exiguum gyrum compellunt. Neque enim omne verbum activum cum pronomine reflexivo conjunctum medio reſpondet eoque verti licet, veluti ſich tödten, ſich loben, ſich lieben, ſich retten, ſich erholen, ſich erhängen (*ἀποκτείνειν, ἐπαινεῖν, φιλεῖν, σώζειν, ἀναλαμβάνειν, ἀναρτῶν ἐαυτὸν*) neque medium ſemper verbo reflexivo e Graeco in Germanicum converti poteſt, veluti *ἐγείρωμαι, ἄρχομαι, παύομαι, ἐπιλανθάνομαι* alia.

Hoc verbi genus in lingua Graeca tam uſitatum etiam Latinos cognoviſſe jam multi concedunt,³⁵⁾ quum non ſolum multa verba deponentia, quorum numerus ſine dubio major eſt quam vulgo putant ac fortasſe omnia comprehendit,³⁶⁾ dilucide idem ac Graecorum media ſignificent ut laetor, vescor, glorior, reminiscor, miror, orior, miſereor, proficiſcor, ſed etiam paſſivam multorum verborum activorum eandem ſaepe habeat ſignificationem ut moveor, crucior, fallor, induor, exerceor, accingor, feror, delector, paſcor, cujus imperativus legitur apud Ovidium Met. VI 280 „pascere crudelis noſtro Latona dolore“ terreor, cujus imperativus apud Virgilium invenitur in Aeneide VIII 40. Neque vero omnia mediū Latini indicia et veſtigia, de quibus cfr. Wex ad Tacit. Agr. 16 et quos affert Forbiger ad Virg. Aen. I, 234., hoc loco conquirere in animo eſt, ſed ad id unum tantum eorum, qui aliquando hoc argumentum ſibi propoſuerint, animos advertere volui, quod imperativus paſſivi, quamvis raro invenitur, ſemper, niſi fallor, ad naturam mediū revocandus erit. — His expoſitis tres illos locos Virgilii non difficiles puto habituros eſſe explicatus. Quod ad primum attinet, qui in Aeneide II, 707 legitur „ergo age, care pater, cervici imponere noſtrae“ jam quiſque intelligit, hunc imperativum non eadem affectum eſſe ſignificatione, qua reliquas paſſivi formas. Neque vero Jahnio, Wagnero, Forbigero aliisque Virgilii interpretibus, qui, eſti medialem ſignificationem cognoviſſe videntur, imponere pro impone te poſitum eſſe putant, aſſentior, ſed idem inter has formas interest, ac ſi nos dicimus ſeße dich et ſeße dich aut Graeci *ἐνίθεσο* et *ἐνθες σε*.³⁷⁾ Neque aliter rem ſe habere Aen. XII, 800. „Deſine jam tandem, precibusque inflectere noſtris“ quiſque intentis oculis animoque locum contemplatus videbit. Tertio denique loco Aen. 3, 405.

Quin ubi tranſmiſſae ſteterint trans aequora claſſes

Et poſitis aris jam vota in litore ſolves

Purpureo velare comas adopenus amictu etc.

sunt qui putent infinitivum Graecorum modo pro imperativo poſitum eſſe ut Georg. 3, 335

34. „Das Medium drückt eine Einwirkung aus, unter welcher ein Subject ſich befindet, ohne daß eine äußere Urſache, wodurch es dieſe Einwirkung erleidet, ins Auge gefaßt wird.“ Ita fere Carolus Lehrsus, vir illuſtriſſimus, quum Regimontii ſcholis ejus intereſſem me docuit.

35. cfr. Noeling: über das lateiniſche Deponens. Programm von Wiſmar 1859.

36. cfr. cruciari et se cruciare, fortuna inclinatur et se inclinatur.

37. cfr. Noeling progr. p. 17 ſeqq.

„Tum tenuis dare rursus aquas et pascere rursus“, quibus locis ad confirmandam sententiam suam quod non addiderint locum quem modo attuli „ergo age, care pater, cervici imponere nostrae“ miror. Horum sententia etsi omnino rejici non potest, imprimis si consideremus forma infinitivi magis quam imperativi imperii vim et vehementiam premi, quum persona neglecta sola actio observetur, quae hujus usus explicandi ratio multo magis mihi placet quam grammaticorum illorum, qui infantium quasi linguam audire sibi videntur, tamen cum Jahnio, Wagnero, Forbigero „velare“ imperativum esse censeo. Neque vero eodem modo ac Forbigerus hunc locum explicem, qui „velare comas“ positum esse dicit pro „vela comas tuas“ quemadmodum apud Ovid. amor. I 1, 29 „cingere litorea flaventia tempora myrto, Musa“, sed eadem fere ratione qua Graecorum medium saepe interpretari debemus, veluti *ψῆγον ἰδέσθαι*. Activo enim *ιδέναι*, objectum, quod vocant, i. e. suffragium, respicitur, medio vero *ιδέσθαι* posito nemo jam de tabula ponenda sed tantum de sententia ferenda cogitat. Ita etiam Romani „velari comas“ dicebant, si non quamcunque velandi capitis actionem significare volebant sed illam unam, quae ad sacra facienda pertinebat, ubi capita et velamenta non respicientes de sola actione cogitabant. Recte igitur etiam Aen. 3, 545 Wagnerus, cui adsentitur Peerlkampius scripsit „Et capita ante aras Phrygio velamur amictu.“ —

Scribebam Weirowiae mense Junio anni MDCCLXI.

